

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Издръжка на членове на семейството

Издръжка на членове на семейството

Швеция

1 Какво означават на практика понятията „издръжка“ и „задължение за издръжка“? Кои лица са задължени да изплащат издръжка на друго лице?

В шведското право е предвидено задължение за издръжка за деца, съпрузи и разведени съпрузи. Разпоредбите относно задълженията за издръжка между съпрузи са приложими така също по отношение на регистрирани партньори.

Деца

Родителите носят отговорност за издръжката на своите деца в границите на разумно необходимото, предвид нуждите на детето и общите финансови възможности на родителите. Родителят, който няма никаква възможност да участва в издръжката на своето дете, не е задължен да предоставя издръжка.

Родителят, който нито упражнява родителски права по отношение на детето, нито живее постоянно с него, трябва да изпълнява своето задължение за издръжка чрез плащането на издръжка. Родителят, който упражнява родителските права съвместно с другия родител, може да бъде задължен също така да плаща издръжка. Такъв е случаят, ако детето живее постоянно само с другия родител, независимо от това дали въпросното лице е необвързано или живее заедно с нов партньор.

Лице, което живее постоянно с детето на друго лице и с родителя, който упражнява родителските права по отношение на детето, също носи отговорност за издръжката на това дете, ако страните имат брак помежду си или имат общо дете/обща деца. Съпругът на биологичния родител обаче носи отговорност за издръжката само доколкото детето не може да получи издръжка от другия родител, т.е. не този, с когото живее съпругът на неговия биологичен родител. Плащанията за издръжка се определят със съдебно решение или по споразумение.

Плащанията се извършват предварително за всеки календарен месец. Съдът обаче може да определи друг начин на плащане, ако има специални основания за това.

Страните също така могат да се споразумеят бъдещите плащания за издръжка да бъдат направени под формата на еднократна сума или за периоди от повече от три месеца. Подобно споразумение е валидно само ако е изготвено в писмен вид и в присъствието на две други лица като свидетели. Ако детето е под 18-годишна възраст, споразумението трябва да бъде одобрено също така от Комитета за социална закрила.

Издръжката под формата на еднократна сума трябва да бъде платена на Комитета за социална закрила, ако детето е под 18-годишна възраст. Сумата, платена на Комитета, трябва да се използва за закупуване от застрахователна компания на годишна рента за детето, подходяща с оглед на задължението за издръжка, освен ако споразумението не позволява това или Комитетът счита, че сумата може да се използва по някакъв друг подходящ начин за издръжката на детето.

Не може да се постановява решение за присъждане на плащания за издръжка със задна дата за период от повече от три години преди датата на предявяване на иска, освен със съгласието на длъжника на издръжката.

Вземанията по присъдена издръжка не подлежат на изпълнение (отпадат по давност) след изтичането на пет години от датата, на която са станали дължими.

Съпрузи

По време на брака всеки от съпрузите носи отговорност за тяхната съвместна издръжка. Ако единият от съпрузите не може да се издържа напълно самостоятелно, другият съпруг носи отговорност така също за покриването на личните нужди на съпруга.

След развода се прилага принципът, че всеки съпруг носи отговорност за своята собствена издръжка. Ако обаче единият от съпрузите има нужда от средства за своята собствена издръжка по време на определен преходен период, той или тя има право на издръжка от другия съпруг в границите на разумно необходимото, предвид възможностите на този съпруг и други обстоятелства. В изключителни случаи съпругът може да получи издръжка за по-продължителен период.

Ако съпрузите не могат да постигнат споразумение по въпроса за издръжката, спорът може да бъде решен от съда.

След развода издръжката се плаща на периодични вноски. Съдът обаче може да постанови плащането на издръжката под формата на еднократна сума, ако има специални основания за това, например ако съпругът трябва да извърши плащане за пенсия.

Не може да се постановява решение за присъждане на плащания за издръжка със задна дата за период от повече от три години преди датата на предявяване на иска, освен със съгласието на длъжника на издръжката.

Вземанията по присъдена издръжка не подлежат на изпълнение (отпадат по давност) след изтичането на три години от датата, на която са станали дължими.

2 До каква възраст детето има вземане за издръжка? Съществуват ли различни правила относно вземанията за издръжка на ненавършили пълнолетие лица и на възрастни?

Задължението на родителите за издръжка обикновено се прекратява, когато детето навърши 18-годишна възраст. Ако обаче детето все още не е завършило средното си образование, задължението за издръжка продължава да се прилага, докато детето посещава училище, най-късно до неговия или нейния 21-ви рожден ден. В този случай под училище се има предвид задължително образование или средно училище или друга съпоставима общообразователна форма.

3 Следва ли да сезирам до компетентен орган или съд, за да получа издръжка? Кои са основните елементи на тази процедура?

В Швеция няма специален държавен орган, който да определя или да съдейства за определяне на издръжката. Плащанията за издръжка могат да бъдат определени или по споразумение, или със съдебно решение. Ако страните не постигнат споразумение, тогава ищецът трябва да се обърне към районния съд и да подаде молба за призоваване в съда.

4 Може ли да бъде подадена молба от името на роднина (ако да, в каква степен на родство) или дете?

Родителят, който упражнява родителските права, има право да предяви иск за издръжка от името на ненавършило пълнолетие дете. Ако е определен специален законен представител, той или тя също има право да действа от името на детето.

5 Ако възнамерявам да заведа дело по случая, как мога да разбера кой е компетентният съд?

Правилата относно компетентността са заложени в Закона за родителството, Закона за брака и семейството и Закона за съдопроизводството. Информация може да бъде получена така също от районния съд.

Производството за издръжка за деца се разглежда по обичайното местожителство на ответника. Ако няма компетентен съд, делото се гледа от районния съд в Стокхолм.

Въпросите, касаещи плащанията на издръжка на съпруг, може да бъдат разгледани при изслушването по делото за развод. Брачните дела се гледат от районния съд по обичайно местожителство на единия от съпрузите. Ако нито един от тях няма обичайно местожителство в Швеция, делото се гледа от районния съд в Стокхолм. Ако производството за издръжка за съпруга не е образувано като присъединено с брачното дело, тогава се прилагат общите правила за компетентността според глава 10 от Закона за съдопроизводството.

В Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (Регламент за задълженията за издръжка), са предвидени правила относно компетентността при презгранични дела.

6 В качеството ми на ищец трябва ли да ползвам услугите на посредник, за да заведа дело (напр. адвокат, централен или местен орган и др.)? Ако това не е необходимо, кои са приложимите процедури?

Не. Всяко лице, което желае да заведе дело в съда, трябва да се обърне към компетентния районен съд за призоваване в съда.

7 Трябва ли да заплащам такси, за да заведа дело? Ако това е така, какъв е техният вероятен размер? Ако моите финансови средства са недостатъчни, мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по процедурата?

В Швеция самото съдебно производство е безплатно, освен таксата за подаване на молба, която понастоящем е 900 SEK. Ако ищецът наеме правен консултант или адвокат, това е свързано с разходи. При представянето на доказателства, например чрез свидетели, също може да бъдат направени разходи.

Не е възможно предварително да бъдат определени разходите, тъй като те са различни в отделните случаи.

При определени условия може да бъде предоставена правна помощ. За предоставянето на правна помощ по дело за издръжка трябва да са налице специални основания. Такива основания може да има например, ако обстоятелствата са по-сложни от обичайното и налагат използването на повече правни консултации.

Когато е предоставена правна помощ, на ищеца се назначава правен консултант и държавата заплаща хонорара на това лице, ако ищецът не може да си го позволи. Правната помощ включва също така разходите, свързани с представянето на доказателства, разследването, устния и писмения превод и разходите за медиатор. Лицата, на които е предоставена правна помощ, са освободени така също от някои такси, дължими на съдилищата и Службата за принудително изпълнение (Kronofogdemyndigheten).

Лица, които не са шведски граждани и нямат или не са имали местожителство в държавата, могат да получат правна помощ по искове, които предстои да бъдат предявени в Швеция, ако за това има специални основания. Ако предстои да бъде предявен иск пред съд в друга държава, правна помощ може да бъде предоставена само на лица с местожителство в Швеция. Гражданите на всички държави — членки на ЕС, имат същите права на правна помощ като шведските граждани. Гражданите на някои други държави също имат същите права според специална разпоредба, която изисква да има в сила споразумение за реципрочно третиране.

Съществуват някои специални разпоредби относно правната помощ, приложими при презгранични спорове в рамките на ЕС, за да се гарантира например, че ще може да се предоставя безплатна правна помощ в определени случаи, предвидени в Регламента за задълженията за издръжка, които се отнасят до издръжка, плащана от родител на дете под 21-годишна възраст.

Информация относно правната помощ може да бъде получена от Органа за правна помощ (Rättshjälpsmyndigheten) (<http://www.rattshjalp.se/>).

8 Какъв вид издръжка е вероятно да бъде присъдена от съда? Как се изчислява размерът на издръжката? Може ли съдебното решение да бъде преразгледно при промяна в издръжката на живота и семейните обстоятелства? Ако това е така, по какъв начин се извършва преразглеждането (напр. посредством система за автоматично индексирание)?

Определянето на размера на издръжката за дете се основа на правни критерии. Родителят, който има задължение за издръжка, има право да задържи част от своя доход след данъчно облагане за своята собствена издръжка. Тази част включва разходи за жилище, които се изчисляват отделно по размер, считан за целесъобразен. Останалите разходи за съществуване се изчисляват въз основа на стандартна сума, която е свързана с индекс. Въпросният родител може да запази също така сума за издръжка на съпруга, с когото той или тя съжителства, ако за това има специални основания. Накрая, родителят, който има задължение за издръжка, може да запази сума за издръжката на всички деца, които живеят в дома му. Частта от останалата сума, която трябва да бъде отделена за издръжка, зависи, наред с други неща, от нуждите на детето и от възможностите на другия родител да покрива разходите за отглеждането на детето. До определена степен могат да се правят удържки с оглед на разходите, направени по време на личните отношения.

Няма законоустановени критерии относно издръжката на съпруг. Някои от горепосочените критерии за оценка обаче могат да послужат за насоки. Плащанията за издръжка подлежат на индексирание, за да се гарантира, че ще запазят своята първоначална стойност. Индексът отразява промените в базовия размер на цените според Социалноосигурителния кодекс, освен ако в съдебното решение или споразумението за определяне на издръжката е предвидена различна разпоредба относно индексиранието. Всяка година Социалноосигурителната служба преценява дали издръжката трябва да бъде променена и, ако това е така, с какъв процент. Промяната, която обикновено се извършва на 1 февруари, важи за издръжка, която е била определена преди 1 ноември предходната година.

Ако страните са съгласни, те могат да променят размера на издръжката, като съставят ново споразумение, дори ако преди това издръжката е била определена със съдебно решение. Решение или споразумение може да се коригира също така от съда, ако има основания за това с оглед на промяната в обстоятелствата. За периода преди началото на производството корекция, която се оспорва от някоя от страните, може да бъде единствено под формата на намаляване или отмяна на плащания, които все още не са извършени. Трябва да са налице специални основания, за да може съдът да увеличи издръжката за разведен съпруг вследствие на промяна в обстоятелствата.

Съдът може да променя също така споразумение за издръжка, ако то е неподходящо с оглед на обстоятелствата към момента на съставянето му и други условия. Все пак връщане на вече получена издръжка може да бъде постановено само ако има специални основания за това.

Ако размерът на периодичното плащане на издръжка за дете не е променен от шест години освен корекциите за индексирание, съдът може да преразгледа бъдещото плащане на издръжка, без да е необходимо да се позовава на някакви специални основания.

9 Как и на кого ще бъде плащана издръжката?

Издръжка се плаща на зависимо лице. Ако зависимото лице е дете под 18-годишна възраст, издръжката се плаща на родителя, който упражнява родителските права и живее с детето.

Издръжка под формата на еднократна сума трябва да бъде платена на Комитета за социална закрила, ако детето е под 18-годишна възраст.

10 Ако съответното лице (длъжникът) не плаща доброволно, какво действие може да бъде предприето, за да бъде принудено да плаща?

Молба за принудително изпълнение може да бъде подадена до Службата за принудително изпълнение (Kronofogdemyndigheten). Въпросната молба може да бъде устна или в писмен вид. Заедно с молбата трябва да бъде представено изпълнително основание. Поетото задължение в писмен вид пред двама свидетеля по отношение на издръжка в съответствие със Закона за брака и семейството или Закона за родителството подлежи на принудително изпълнение като окончателно съдебно решение, което има силата на закон.

11 Моля, опишете накратко всички ограничения, на които подлежи принудителното изпълнение, по-специално правилата за защита на длъжника и давностните и преклузивните срокове, във Вашата система за принудително изпълнение.

Що се отнася до издръжка за деца, иск за определяне на плащания за издръжка не може да се допуска със задна дата за период от повече от три години преди датата, на която е предявен искът, освен със съгласието на длъжника на издръжката. Вземанията по определена издръжка не подлежат на принудително изпълнение (отпадат по давност) пет години след датата, на която са станали дължими.

Що се отнася до издръжката за съпрузи, иск за определяне на плащания за издръжка не може да се допуска със задна дата за период от повече от три години преди датата, на която е предявен искът, освен със съгласието на длъжника на издръжката. Вземанията по определена издръжка не подлежат на принудително изпълнение (отпадат по давност) три години след датата, на която са станали дължими.

Що се отнася до принудителното изпълнение, има редица случаи на освобождаване от налагане на запор. Например облеклото и други вещи за лично ползване от длъжника в рамките на разумна стойност и някои принадлежности, необходими за дома и грижите за него са несеквистируеми вещи. Ако длъжникът има семейство, вещите, които се използват от семейството, и нуждите на семейството се вземат предвид, за да се определи срещу какво изпълнението не бива да бъде насочено.

Запор може да бъде наложен само върху частта от приходите или работната заплата на длъжника, надвишаваща необходимото за неговото собствено съществуване и за съществуването на неговото или нейното семейство. Частта от приходите или работната заплата на длъжника, която не може да бъде заповорена (известна като „förbehållsbeloppet“ или „несеквистируем доход“), се определя в съответствие с определена стандартна сума. Стандартната сума обхваща всички обичайни разходи за съществуване, с изключение на жилищните разходи, които се определят отделно и се добавят към стандартната сума. Стандартната сума се определя всяка година от Службата за принудително изпълнение.

12 Съществува ли организация или орган, която или който би ми помогнал(а) да събере издръжката?

В Швеция Службата за принудително изпълнение оказва съдействие при събирането на издръжка. При презгранични дела зависимото лице може да получи административна помощ от Социалноосигурителната служба (Försäkringskassa) за целите на подаването на молба за събиране до Службата за принудително изпълнение.

13 Могат ли организации (държавни или частни) да изплатят авансово цялата издръжка или част от нея вместо длъжника?

Социалноосигурителната служба (Försäkringskassa) може да изплаща издръжка в размер на 1 273 SEK месечно за дете, чиито родители са се разделили. Паричната сума се плаща на родителя, който упражнява родителските права, живее с детето и официално е регистриран на един и същ адрес с детето. Решението за изплащане на издръжка се взема на база на молба до Социалноосигурителна служба — органа, който администрира социалните осигуровки. Издръжката е начин, чрез който обществото гарантира, че детето, чиито родители са се разделили, ще получава издръжка на определено ниво, дори ако родителят, който дължи издръжката, не изпълнява своето задължение за издръжка. Издръжката може да бъде предоставена като пълна издръжка, допълнително плащане или като помощ в случай на съвместно упражняване на родителските права. Родителят, който дължи издръжката, трябва да я върне на държавата според своите доходи и в зависимост от общия брой на децата, по отношение на които той или тя дължи издръжка за деца. Задължението за връщане се определя чрез административно производство. Ако вместо това издръжката бъде платена направо на родителя, който упражнява родителските права, сумата на плащаната от Социалноосигурителната служба издръжка ще бъде съответно намалена (това е известно като допълнителна издръжка).

Ако родителят, който дължи издръжката, живее в чужбина или живее в Швеция, но получава работна заплата или други доходи в или от друга държава, Социалноосигурителната служба може да даде указания на родителя, който упражнява родителските права по отношение на детето и живее с него, да предприеме мерки, с които да бъде определено задължението за издръжка. В такива случаи Социалноосигурителната служба встъпва в правото на детето да получава издръжка до размера на сумата, платена от въпросната служба като издръжка.

Не е възможно съпруг да получи издръжка от Социалноосигурителната служба.

14 Ако се намирам в тази държава членка и местопребиваването на длъжника е в друга държава:

При презгранични дела ищецът може да получи административна помощ от Социалноосигурителната служба. Социалноосигурителната служба (Försäkringskassa) е централният орган по Регламента на ЕС за задълженията за издръжка и по Хагската конвенция от 23 ноември 2007 г. за международното събиране на издръжка на деца и на други членове на семейството (Хагска конвенция от 2007 г.), както и предаваща/получаваща агенция по Конвенцията от Ню Йорк от 1956 г. за събирането на издръжка в чужбина.

14.1 Мога ли да получа съдействие от страна на орган или частна организация в тази държава членка?

Вж. отговора на въпрос 14.

14.2 Ако това е така, по какъв начин мога да се свържа с този орган или с тази организация?

Данните за контакт със Социалноосигурителната служба са следните:

Social Insurance Agency

PO Box 1164

SE-621 22 Visby

Sweden

Тел.: +46 (0)771 17 90 00

Факс: +46 (0)11 20 411

Ел. поща: centralmyndigheten@forsakringskassan.se

Социалноосигурителната служба предприема всички целесъобразни мерки за улесняване събирането на издръжка. В качеството ѝ на централен орган по Регламента за задълженията за издръжка и по Хагската конвенция от 2007 г. нейните задачи произтичат от разпоредбите на споменатите регламент и конвенция. Например тя оказва съдействие на лицата, които имат право на издръжка, във връзка с подаване на техните молби, което може да стане чрез органа, например молба за решение за издръжка в друга държава. За допълнителна информация относно това каква помощ се предлага на ищите е необходимо да се свържете със Социалноосигурителната служба.

15 Ако се намирам в друга държава и длъжникът се намира в тази държава членка:

Ищите, които желаят събиране на издръжка по Конвенцията от Ню Йорк от 1956 г. за събирането на издръжка в чужбина, трябва да подадат молба до предаващата агенция в своята държава по местожителство, която препраща молбата до получаващата агенция в Швеция (Социалноосигурителна служба).

Същото важи за ищци, които желаят да получат помощта, предлагана от централните органи по Регламента за задълженията за издръжка или по Хагската конвенция от 2007 г.: те трябва да подадат молба до централния орган в своята държава по местожителство, който препраща молбата до централния орган в Швеция (Социалноосигурителната служба).

15.1 Мога ли да отправя молба пряко до такъв орган или такава частна организация в тази държава членка?

Вж. отговора на въпрос 17. Що се отнася до молби по Регламента за задълженията за издръжка или по Хагската конвенция от 2007 г., ищите могат да подават молба направо до компетентния орган.

15.2 Ако това е така, как мога да се свържа с този орган или с тази организация и какво съдействие мога да получа?

Вж. отговора на въпрос 16.

16 Тази държава членка обвързана ли е от Хагския протокол от 2007 г.?

Да. Швеция е обвързана от Хагския протокол от 23 ноември 2007 г. за приложимото право към задължения за издръжка (Хагския протокол), чиито разпоредби са приложими в ЕС от 18 юни 2011 г. Общото правило според Хагския протокол е, че е приложимо правото на държавата по обичайно местожителство на зависимото лице. Що се отнася по-специално до дете, възможно е да се приложи правото или законите на държавата, на която са граждани както детето, така и длъжникът на издръжката, ако прилагането на правото по обичайно местожителство на детето не е в негов интерес. Страните могат също така да постигнат споразумение относно това кое право да се прилага, но обхватът на подобни споразумения е ограничен, що се отнася до дела за издръжка за деца под 18-годишна възраст например.

17 Ако тази държава членка не е обвързана от Хагския протокол от 2007 г., кой ще бъде приложимият закон относно вземането за издръжка съгласно разпоредбите на нейното международно частно право? Кои са съответните разпоредби от международното частно право?

Швеция е обвързана от Хагския протокол (вж. отговора на въпрос 20).

18 Кои са разпоредбите относно достъп до правосъдие при трансгранични случаи съгласно структурата на глава V от Регламента за задълженията за издръжка?

Вж. отговора на въпрос 7 относно общите изисквания за правна помощ.

При презгранични дела в рамките на ЕС има определени специални разпоредби за правна помощ. Когато са изпълнени изискванията за правна помощ в съответствие с Регламента за задълженията за издръжка, трябва да бъде предоставена правна помощ и да бъде безплатна, ако ищецът има нужда от правен консултант и тази нужда не може да бъде изпълнена по никакъв друг начин.

19 Какви мерки са приети от тази държава членка, за да бъде осигурено изпълнението на дейностите, описани в член 51 от Регламента за задълженията за издръжка?

Не са планирани специални мерки.

Последна актуализация: 12/10/2016

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.